

Erfgoedinspectie
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Jaarwerkprogramma 2011

Wat is de Erfgoedinspectie

De Erfgoedinspectie waakt op nationaal niveau over een belangrijk deel van het Nederlandse erfgoed en over de informatiehuishouding bij de centrale overheid. Bovendien draagt de inspectie in het kader van internationale afspraken bij aan de bewaking van het Europese en mondiale erfgoed.

De Erfgoedinspectie ziet in opdracht van de verantwoordelijk bewindspersoon toe op het behoud en beheer van de rijkscollectie, de nationaal beschermde cultuurvoorwerpen en verzamelingen, de archeologische en gebouwde monumenten, de archeologische opgravingen en vondsten en op de beschermde stads- en dorpsgezichten. Ook houdt de inspectie toezicht op de archiefvorming en het archiefbeheer van de centrale overheid (Rijk, Colleges van Staat, zelfstandige bestuursorganen en de rechterlijke macht). Tenslotte adviseert de Erfgoedinspectie de minister over de kwaliteit en de effectiviteit van wet- en regelgeving op deze terreinen.

De Erfgoedinspectie draagt met haar toezicht bij aan de kwaliteit van het behoud en het beheer van het nationale erfgoed. Aan de hand van risicoanalyses en signalen vanuit de politiek, het beleid, het erfgoedveld en de samenleving stelt de inspectie zwakke plekken in het beheer van het erfgoed vast en agendeert deze.

Als onderdeel van de keten beleid-uitvoering-toezicht houdt de Erfgoedinspectie beleid en uitvoering scherp en wijst ze op mogelijke witte plekken in de aandacht voor het nationale erfgoed.

Jaarwerkprogramma **2011**

Erfgoedinspectie

Inhoudsopgave

Inleiding	5
1 Toezichtbeleid	6
1.1 Programmatisch Handhaven	7
1.2 Monitor	7
1.3 Toezicht door ICT ondersteund	7
1.4 Samenwerking	8
1.5 Uitvoeringstaken	8
2 Toezicht in 2011	10
Inleiding	10
2.1 Erfgoedbrede onderzoeken	11
2.2 Archeologische monumenten, opgravingen en vondsten	12
2.3 Instandhouding rijksmonumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten	14
2.4 Informatiehuishouding van de centrale overheid	17
2.5 Beheer van museale voorwerpen van het rijk	20
2.6 In- en uitvoer van beschermde cultuuroederen	22
Bijlage: overzicht van inspectierapporten	24

Inleiding

In dit jaarwerkprogramma presenteert de Erfgoedinspectie haar voornemens voor het jaar 2011. Een aantal inspectieprogramma's loopt in het daarop volgende jaar. Waar nodig, geeft de Erfgoedinspectie daarom een vooruitblik op 2012. In het jaarwerkprogramma voor 2012 zullen de thema's worden geactualiseerd en aangevuld aan de hand van nieuwe ontwikkelingen en eventueel veranderende prioriteiten.

Het werkprogramma sluit aan op een proces van risicoanalyse. De activiteiten zijn bedoeld om bij te dragen aan het terugdringen van de hoogste gesignaleerde risico's. Veel activiteiten richten zich direct op het beïnvloeden van het gedrag van onder toezicht staande personen of instellingen. Het uitvoeren van inspecties bij eigenaren van archeologische monumenten naar de manier waarop zij met deze monumenten omgaan of het informeren van internationale reizigers over de nodige oplettendheid bij de aankoop van kunst en antiek in het buitenland om illegale invoer tegen te gaan, zijn daarvan voorbeelden. Andere activiteiten richten zich meer op het scheppen van de juiste voorwaarden om de regels te kunnen naleven. Het in samenwerking met de beleidsdirectie van het ministerie van OCW en andere betrokken partijen verhelderen van de reikwijdte van het begrip 'archiefbescheiden' valt hier bijvoorbeeld onder. Ten slotte doet de Erfgoedinspectie onderzoek naar ontwikkelingen die voor het veld en voor haar toezicht relevant zijn. Daarvan is het onderzoek naar de omgang met cultuurlandschappen een voorbeeld.

In hoofdstuk 1 van dit werkprogramma gaat de Erfgoedinspectie in op haar gehanteerde beleid en werkwijze bij het uitoefenen van haar toezicht. In hoofdstuk 2 komen de toezichtactiviteiten voor 2011, met een doorloop naar 2012, aan de orde.

Toezichtbeleid

Inleiding

De Erfgoedinspectie streeft naar een effectieve inrichting van het toezicht. Een planmatige en risicogerichte aanpak is hiervan een belangrijk onderdeel. Daarnaast is een verdere uitwerking van het instrumentarium voor interventie en escalatie een aandachtspunt.

Verbeterde samenwerking en informatie-uitwisseling op verschillende vlakken leveren een bijdrage aan slagvaardig toezicht, gebaseerd op een breed draagvlak. Daarom worden er nieuwe afspraken gemaakt met partijen (beleid, ketenpartners) op het gebied van beleid en uitvoering over een duidelijke afbakening van rollen en verantwoordelijkheden. Daarnaast werken de verschillende rijksinspecties aan manieren om van elkaars ervaringen en expertise te leren. De samenwerking binnen de Inspectieraad is hiervan een goed voorbeeld, zoals op het gebied van ICT-toepassingen.

1.1 Programmatisch handhaven

De kern van de werkzaamheden van de Erfgoedinspectie bestaat uit het toezicht op de naleving van wet- en regelgeving. Hierbij gaat de Erfgoedinspectie zo veel mogelijk planmatig en risicogericht te werk, volgens de methode van programmatisch handhaven. Dit draagt bij aan de invulling van de zes principes van goed toezicht zoals die zijn verwoord in de kabinetsvisie op toezicht *Minder last, meer effect* uit 2005: selectief, slagvaardig, samenwerkend, onafhankelijk, transparant en professioneel. Aan de basis van het programmatisch handhaven ligt een risicoanalyse die de Erfgoedinspectie elke twee jaar uitvoert, voor het eerst weer in het voorjaar van 2012. In de periode 2011-2012 zal de Erfgoedinspectie bijzondere aandacht hebben voor effectmeting.

1.2 Monitor

Een belangrijke bron van gegevens is de 'Monitor Erfgoedinspectie', een digitale vragenlijst die eind 2009 voor het eerst erfgoedbreed is verstuurd. De resultaten van deze Monitor Erfgoedinspectie werden in december 2010 gepresenteerd in het *Monitorboek Erfgoedinspectie 2009-2010*. De door de onder toezicht staande instellingen aangeleverde gegevens geven een indicatie van het nalevingsniveau op alle toezichtvelden en zijn daarmee een belangrijke inbreng voor de risicoanalyse. Bovendien worden de gegevens gebruikt bij het voorbereiden en uitvoeren van feitelijke inspecties. In samenhang met de risicoanalyse zal de Monitor Erfgoedinspectie in een tweejaarlijkse cyclus worden uitgezet, voor het eerst weer in het najaar van 2011.

1.3 Toezicht door ICT ondersteund

De Erfgoedinspectie wil de uitvoering van haar toezichttaken zoveel mogelijk door ICT-voorzieningen laten ondersteunen. Met dat oogmerk wil zij in 2011 het Basisregistratiesysteem (BRS) invoeren, een systeem voor het beheer van relatiegegevens, gekoppeld aan informatiegebieden als risicoprofiel, incidenten, activiteiten en organisatietype. De Erfgoedinspectie sluit bij het toepassen van ICT-voorzieningen aan bij bestaande ontwikkelingen, en maakt daartoe gebruik van de samenwerking in Inspectieraad-verband.

1.4 Samenwerking

In overeenstemming met een van de uitgangspunten van het kabinetsbeleid werkt de Erfgoedinspectie samen met een toenemend aantal andere inspecties en uitvoeringsorganisaties. De contacten lopen uiteen van het delen van kennis en informatie en het signaleren van risico's tot het uitvoeren van gezamenlijke inspecties. De samenwerking met andere rijksinspecties vindt zowel plaats binnen de Inspectieraad als door samenwerking met afzonderlijke toezichthouders.

In 2011 rondt de Erfgoedinspectie een gezamenlijk inspectieprogramma met de Inspectie voor de Sanctietoepassing af. De samenwerking met de Inspectie voor de Sanctietoepassing zal in een andere vorm blijven bestaan. Met de VROM-Inspectie is afgesproken om de risicoanalyses uit te wisselen, zodat beide diensten in de onderscheiden jaarprogramma's rekening kunnen houden met elkaars activiteiten en speerpunten. De Erfgoedinspectie streeft verder naar het intensiveren van de uitwisseling van kennis en ervaring met de Algemene Inspectiedienst AID, tegenwoordig onderdeel van de NVWA. Dit vindt vooral plaats op het terrein van de in- en uitvoer van cultuurgoederen waarin materiaal is verwerkt dat afkomstig is van beschermde dier- en plantsoorten. De samenwerking met het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) dient in 2011 te worden geformaliseerd door het sluiten van een convenant. Met het oog op de samenwerking met het OM benadrukt de Erfgoedinspectie nogmaals de noodzaak tot het aanstellen van een landelijke Officier voor kunstcriminaliteit. De samenwerking met de douane zal worden voortgezet.

1.5 Uitvoeringstaken

Naast haar toezichttaken verricht de Erfgoedinspectie een aantal uitvoeringstaken. Zo heeft zij een taak in het autoriseren van uitvoervergunningen voor cultuurgoederen, een verplichting op grond van Europese regelgeving. Ook het afhandelen van voorkomende verzoeken om teruggave van cultuurgoederen, afkomstig van de bevoegde autoriteit van een EG-lidstaat behoort tot haar uitvoeringstaken.

Inleiding

De activiteiten in dit werkprogramma worden grotendeels bepaald door de uitkomsten van de risicoanalyse die de Erfgoedinspectie in 2010 uitvoerde. De Erfgoedinspectie heeft de uitkomsten van de risicoanalyse gedeeld met de beleidsdirectie, de ketenpartners en het veld en heeft vervolgens de grootste risico's voor een aanpak geprioriteerd. Om vast te stellen welk optreden het meest passend is om het gewenste gedrag te bevorderen, heeft de Erfgoedinspectie in zogeheten doelgroep-analyses bekeken welke oorzaken ten grondslag kunnen liggen aan het overtreden van de regels. Op basis daarvan kiest de Erfgoedinspectie een interventie die het meest succesvol geacht wordt om de naleving te bevorderen. Interventies kunnen bestaan uit het doen van onderzoek, het onderhouden van reguliere contacten, deels via gestructureerde klankbordgroepen, het geven van voorlichting en het uitvoeren van gerichte inspecties, veelal als onderdeel van een groter onderzoek.

Bij het rapporteren over haar activiteiten kiest de Erfgoedinspectie ervoor thema's waar mogelijk te integreren. Dat geldt niet alleen voor de in paragraaf 2.1 gepresenteerde onderzoeken die van meet af aan erfgoedbreed zijn opgezet, maar ook voor activiteiten binnen de verschillende toezichtvelden waarover de betreffende paragrafen een overzicht bieden.

2.1 Erfgoedbrede onderzoeken

Wateroverlast en fysieke veiligheid bij cultureel erfgoed

Een actuele kwestie die zich als gevolg van de klimaatveranderingen in de komende decennia gaat voordoen is het probleem van wateroverlast. Door bijvoorbeeld de stijging van de zeespiegel, het toenemende volume van regen- en smeltwater en het vaker voorkomen van extreme weersomstandigheden wordt het risico van materiële schade steeds groter. Dit risico geldt ook voor het cultureel erfgoed. Naast deze macro-invloeden kunnen ook meer alledaagse dingen als een gesprongen leiding of aanhoudende regen een bedreiging vormen. De overheid heeft de afgelopen jaren meerdere initiatieven ontplooid om deze risico's het hoofd te bieden en om preventieve maatregelen te nemen, bijvoorbeeld door de Deltacommissie onder leiding van oud-minister Veerman. Op het gebied van het cultureel erfgoed is hieraan echter nog weinig aandacht besteed. De Erfgoedinspectie onderzoekt of de beheerders van het erfgoed zich voldoende bewust zijn van de risico's en of zij voldoende zijn voorbereid op calamiteiten op het terrein van wateroverlast. Ook is de vraag aan de orde wat de rol van de Rijksoverheid hierin is of kan zijn.

Kennisinstituten in het stelsel van cultureel erfgoed

In het stelsel van wetgeving, beleid en uitvoering hebben drie kennisinstituten van OCV een belangrijke taak. Het gaat om het Nationaal Archief (NA) de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en het Instituut Collectie Nederland (ICN), dat in 2011 samengaat met de RCE. Zij hebben kennis, deskundigheid en expertise in huis waarmee zij over de inhoudelijke en maatschappelijke kwesties op het gebied van cultureel erfgoed kunnen adviseren. Daarnaast vervullen de kennisinstituten een aantal wettelijke taken, waarop de Erfgoedinspectie toeziet. Met een rapportage over deze wettelijke taken brengt de Erfgoedinspectie in kaart hoe de instituten deze invullen. De Erfgoedinspectie beoogt daarmee de kwaliteit van deze taakuitvoering op niveau te houden. Daarnaast moet de rapportage de verschillende rollen en taken van de kennisinstituten in relatie tot de Erfgoedinspectie verduidelijken, opdat de samenwerking effectiever kan worden ingericht. Gezien de nauwe samenhang in de keten van toezicht, uitvoering en beleid wordt ook de beleidsdirectie in het onderzoek betrokken.

In- en uitvoer van cultuurgooierden

In 2011 rapporteert de Erfgoedinspectie over haar onderzoek naar het vóorkomen van illegale in- en uitvoer van en handel in beschermde archiefbescheiden en archeologische bodemvondsten. De Erfgoedinspectie sluit niet uit dat deze handel omvangrijk is en dat het risico op het verloren gaan van belangrijk erfgoed substantieel is. Doel van het onderzoek is het om meer zicht te krijgen op de aard en de omvang van het probleem en om de risico's en kwetsbaarheden in beeld te brengen in de hele toezichtketen.

2.2 Archeologische monumenten, opgravingen en vondsten

Inleiding

In 2010 heeft de Erfgoedinspectie een toezichtkader ontwikkeld voor de beoordeling van de taakuitvoering van gemeenten op het terrein van de archeologie. Dit toezichtkader sluit nauw aan bij het toezichtkader dat eerder is ontwikkeld voor het terrein van de gebouwde monumentenzorg. Het is voorgelegd aan de klankbordgroep van de Erfgoedinspectie, waarin zowel de onder toezicht gestelden als de beleidsdiensten vertegenwoordigd zijn. Na een korte testfase zal het nieuwe toezichtkader in 2011 worden toegepast bij inspecties van gemeenten. Het nieuwe toezichtkader vormt tevens de opmaat voor meer geïntegreerde rapportages over het toezicht. Zo zal in de Erfgoedinspectie in 2012 onder de werktitel 'Gemeenten en erfgoed' één rapport uitbrengen waarin zij zowel de archeologie in de gemeentelijke praktijk als de verlening van monumentenvergunningen, het behoud van stads- en dorpsgezichten en het gemeentelijke toezicht aan de orde zal stellen.

Archeologie in de gemeentelijke praktijk

Gemeenten moeten sinds 2007 bij de vaststelling van een bestemmingsplan of een beheersverordening rekening houden met de in de grond aanwezige of verwachte monumenten. Het komt echter ook voor dat gemeenten in het bestemmingsplan vastleggen dat er bij ontwikkelingen juist geen rekening gehouden zal worden met archeologie. Ook wordt de maximale oppervlakte waaronder volgens de Monumentenwet 1988 in het bestemmingsplan geen archeologisch onderzoek geëist kan worden, regelmatig ruim boven de in de Monumentenwet 1988 vastgestelde 100 m² gelegd. Een derde signaal is dat er gemeentelijke onderzoeksagenda's zijn waarin aangegeven wordt dat voor bepaalde perioden en bepaalde fenomenen geen archeologisch onderzoek zal worden voorgeschreven omdat dat naar mening van de gemeente niet interessant is. Deze signalen voeden de veronderstelling dat de afweging die gemeenten maken niet altijd voldoende zorgvuldig is. Daarom zal de Erfgoedinspectie een onderzoek uitvoeren naar de gemeentelijke omgang met het archeologische erfgoed.

De inrichting van het onderzoek zal sterk worden bepaald door de uitkomsten van de evaluatie van de Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz). De hierboven genoemde signalen komen in die evaluatie nadrukkelijk aan de orde. Van het verloop van de evaluatie zal mede de vorm afhangen waarin de Erfgoedinspectie haar bevindingen gaat presenteren. Deze presentatie zal in 2012 plaatsvinden, als onderdeel van het geïntegreerde rapport 'Gemeenten en erfgoed'.

Met het onderzoek wil de Erfgoedinspectie gemeenten bewust maken van deze problematiek en door gebruik te maken van bestaande 'best practices' richtingen voor verbeteringen aanreiken. Daarnaast wil de Erfgoedinspectie wanneer dat nodig blijkt en voor zover de evaluatie van de Wamz daarin niet al voorziet, een signaal afgeven aan de minister dat het beoogde beleid in handen van de gemeenten onvoldoende invulling krijgt.

Het wijzigen van beschermde archeologische monumenten

Het is verboden een beschermd monument te beschadigen of te vernielen en zonder of in afwijking van een vergunning te slopen, te verstoren, te verplaatsen, in enig opzicht te wijzigen of te herstellen, te gebruiken of te laten gebruiken op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht. Uit inspecties die de Erfgoedinspectie in 2009 en 2010 heeft verricht, blijkt dat beschadiging van beschermde archeologische monumenten voorkomt. Begin 2011 zal de Erfgoedinspectie een rapport uitbrengen waarin deze inspectieresultaten nader worden omschreven en gekwantificeerd.

In vervolg op de tot nu toe verrichte inspecties, die dienden om de aard en de omvang van de problematiek vast te stellen, zullen de inspecties er in 2011 mede op gericht zijn om eigenaren te informeren over een verantwoorde omgang met hun monumenten. De invulling en de intensiteit van het inspectieprogramma is afhankelijk van de uitkomsten van het rapport dat begin 2011 verschijnt.

De inspecties moeten leiden tot het terugdringen van het aantal overtredingen van de Monumentenwet 1988 door eigenaren te wijzen op wat mag en wat niet mag en hen te overtuigen van het belang van hun rol voor het behoud van het gemeenschappelijke archeologische erfgoed.

Inzet van voldoende gekwalificeerd personeel

In de Beleidsregel archeologische monumentenzorg worden eisen gesteld aan leidinggevendenden bij opgravingen. Daarnaast kent de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) verschillende kwalificaties voor de opleiding en ervaring waaraan actoren moeten voldoen om bepaalde voorbehouden handelingen te mogen verrichten.

Tijdens inspecties is in de afgelopen jaren gebleken, dat niet altijd voldoende gekwalificeerde personen worden ingezet voor voorbehouden handelingen. Hierbij kunnen personeelstekorten en te hoge werklasten maar ook concurrentieoverwegingen een rol spelen. De Erfgoedinspectie vindt dat hierdoor een ernstige bedreiging voor de kwaliteit van archeologisch onderzoek ontstaat. Tot nu toe zijn de inspecties van de Erfgoedinspectie nog niet afdoende geweest omdat zij de oorzaken voor de inzet van onvoldoende gekwalificeerd personeel niet hebben kunnen wegnemen. De inspectie wil daarom proberen haar capaciteit zo effectief mogelijk in te zetten. Tevens wil zij nauwlettend gaan bekijken of er adequaat gereageerd wordt op de bevindingen van de Erfgoedinspectie.

Verder wil de Erfgoedinspectie haar inzet richten op een verheldering van de eisen die aan actoren worden gesteld. De verschillende uitzonderingsregelingen die nog van kracht zijn, moeten duidelijker worden vormgegeven en op afzienbare termijn een afronding krijgen. De inzet van de Erfgoedinspectie moet leiden tot een daling van het aantal afwijkingen van de kwaliteitsnorm en van de eisen die worden gesteld aan leidinggevendenden.

Opgravingsrapporten binnen de gestelde termijn

Binnen twee jaar na de voltooiing van een opgraving moet een rapport worden overlegd aan de minister, de eigenaar en de gemeente. Uit onderzoek van de Erfgoedinspectie is de afgelopen jaren gebleken dat rapporten dikwijls te laat werden overlegd, maar ook dat hierin een duidelijke verbetering is opgetreden. De verplichte rapportagermijn is van groot belang voor de tijdige beschikbaarheid van archeologische informatie voor planvormingstrajecten en voor de kwaliteit van archeologisch onderzoek in aangrenzende gebieden.

De Erfgoedinspectie heeft met haar rapport *Zoek. Een speurtocht naar de rapporten van opgravingen 2003 - 2006* de problemen in kaart gebracht. Sinds 2007 heeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed een controlesysteem ingevoerd voor de rapportagermijn.

De Erfgoedinspectie zal daarom in de komende periode niet opnieuw op grote schaal onderzoek doen, maar uitsluitend volgen of eerder gesignaleerde achterstanden goed weggewerkt worden en of het controlesysteem van de RCE voldoende functioneert.

De kwaliteit van bureau- en booronderzoek

De Erfgoedinspectie ziet een belangrijk knelpunt in het besluitvormingsproces vóór de totstandkoming van opgravingen. Dikwijls wordt door gemeenten enkel op grond van een bureauonderzoek besloten geen archeologisch onderzoek te laten uitvoeren. De zorgvuldigheid van een dergelijke beslissing is dan in hoge mate afhankelijk van de kwaliteit van dat bureauonderzoek. Bureauonderzoeken lijken zeer uiteen te lopen in kwaliteit. Er worden geen bindende eisen gesteld aan de vorm en de inhoud van bureauonderzoeken en er gelden ook geen eisen voor de uitvoerders van bureauonderzoeken. Ook het booronderzoek speelt een belangrijke rol bij de besluitvorming van gemeenten. Ten aanzien van booronderzoek gelden wel eisen aan de uitvoering en de uitvoerder. De Erfgoedinspectie heeft echter sinds de invoering van deze eisen in 2005 geen onderzoek gedaan naar de kwaliteit van het booronderzoek.

De Erfgoedinspectie voert daarom een verkennend onderzoek uit naar de kwaliteit van bureauonderzoek en booronderzoek en naar de wijze waarop deze onderzoeken worden betrokken in de besluitvorming. De uiteindelijke opzet van het onderzoek zal mede bepaald worden door de evaluatie van de Wamz, waarin deze onderwerpen ook een rol spelen.

2.3 Instandhouding van rijksmonumenten en van beschermde stads- en dorpsgezichten

Inleiding

De Erfgoedinspectie zal in haar inspecties bij gemeenten naast aandacht aan de instandhouding van rijksmonumenten, meer aandacht dan tot nu toe besteden aan de instandhouding van stads- en dorpsgezichten. Uit de uitkomsten van de Monitor Erfgoedinspectie die eind 2009 bij gemeenten is uitgezet en uit de tot nu toe bij gemeenten uitgevoerde inspecties, is gebleken dat de waarborg voor de instandhouding van beschermde gezichten minder goed geregeld is dan die voor de rijksmonumenten.

De Erfgoedinspectie zal haar manier van toezicht houden afstemmen op de op 1 oktober 2010 in werking getreden Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Het toezicht zal zich in het vervolg daarom tevens richten op de omgevingsvergunning, waarbij zal worden bekeken in hoeverre de betreffende monumentenbelangen gewaarborgd zijn en hoe de relatie tussen cultuurhistorie en ruimtelijke ordening zijn beslag krijgt in de vergunningverlening.

Zoals in paragraaf 2.2 is gezegd, zal in de Erfgoedinspectie in 2012 onder de werktitel 'Gemeenten en erfgoed' één rapport uitbrengen waarin zij de verlening van monumentenvergunningen, het behoud van stads- en dorpsgezichten en het gemeentelijke toezicht, alsook de gemeentelijke archeologische praktijk aan de orde zal stellen.

Zorgvuldig verlenen van monumentenvergunningen en omgevingsvergunningen

De Monumentenwet 1988 bepaalt dat burgemeester en wethouders beslissen over aangevraagde monumentenvergunningen voor gebouwen. De vergunningverlening moet op een zorgvuldige afweging zijn gebaseerd, waarin alle aspecten van de monumentenzorg aandacht behoren te krijgen. Daarom richten inspecties naar het zorgvuldig verlenen van monumentenvergunningen en omgevingsvergunningen zich vooral op de gemeenten.

Uit de risicoanalyse is gebleken dat er bij de vergunningverlening sprake kan zijn van onvoldoende deskundigheid op het gebied van de monumentenzorg, onvoldoende verankering van monumentenzorg op gemeentelijk niveau en onvoldoende inzicht in de aanwezige cultuurhistorische waarden.

Door de inspecties die de Erfgoedinspectie uitvoert en de aanbevelingen die zij doet, bewerkstelligt zij verbeteringen in de gemeentelijke monumentenzorg. Tevens krijgt ze inzicht in risico's die voor meer gemeenten overeenkomstig zijn. Deze wil de Erfgoedinspectie in het geïntegreerde rapport 'Gemeenten en erfgoed' onder de aandacht van de Minister brengen, zodat eventuele gevolgen voor het vigerende beleid kunnen worden bepaald.

Behoud van waarde in beschermde gezichten

Ter bescherming van een beschermd stads- of dorpsgezicht moet de gemeenteraad een beschermend bestemmingsplan vaststellen. Of de waarden van een beschermd gezicht vervolgens behouden worden, hangt af van de zorgvuldigheid waarmee het bestemmingsplan wordt toegepast.

Uit de risicoanalyse is gebleken dat bij een aantal aspecten van vergunningverlening sprake is van risico's. Ook hier gaat het om zaken als onvoldoende deskundigheid op het gebied van de monumentenzorg, onvoldoende verankering van monumentenzorg op gemeentelijk niveau en onvoldoende inzicht, maar ook over een gebrek aan integrale samenwerking tussen enerzijds de lokale medewerkers cultuurhistorie en monumentenzorg en anderzijds de medewerkers Ruimtelijke Ordening.

De Erfgoedinspectie krijgt door het uitvoeren van inspecties bij gemeenten, op basis van genoemd kader, inzicht in de omvang van de risico's. Met behulp van aanbevelingen bewerkstelligt zij verbeteringen in de gemeentelijke omgang met beschermde stads- en dorpsgezichten. Ook dit onderwerp zal in het geïntegreerde rapport 'Gemeenten en erfgoed' aan de orde komen, waarbij de rode draden uit de bevindingen zullen worden vastgelegd. Op deze manier wil de Erfgoedinspectie de impact bij gemeenten vergroten. Het rapport wordt tevens aan de Minister voorgelegd zodat eventuele gevolgen voor het vigerende beleid kunnen worden bepaald.

Toezicht door gemeenten

Wanneer een monumenten- of omgevingsvergunning is verstrekt, dan moeten de vergunninghouder en de uitvoerder zich aan de vergunningvoorwaarden houden. Dit gebeurt niet altijd en daarom is het noodzakelijk dat de gemeente als vergunningverlener let op de naleving. Dat geldt ook voor het beginnen met werkzaamheden zonder een monumenten- of omgevingsvergunning. Deze gang van zaken levert risico's op voor de instandhouding van rijksmonumenten.

Deze risico's worden op dit moment al onderzocht in het kader van de inspecties bij individuele gemeenten, maar de Erfgoedinspectie zal in 2011 een gerichte interventiestrategie bepalen om dit risico snel te kunnen terugdringen. De Erfgoedinspectie zal hierover berichten in het geïntegreerde rapport 'Gemeenten en erfgoed'.

Bouw- en cultuurhistorisch onderzoek

Dit onderzoek hangt samen met het risico betreffende een zorgvuldige vergunningverlening en richt zich daarom eveneens op gemeenten. Inzicht in de bouw- en cultuurhistorische waarden is voor een zorgvuldige vergunningverlening essentieel. Dat inzicht kan door onderzoek worden verkregen. Het heeft meestal een zorgvuldige restauratie of inpassing in een waardevol gebied tot gevolg, waardoor de waarden beter zijn gewaarborgd.

Uit de individuele inspecties naar de instandhouding van rijksmonumenten en beschermde gezichten blijkt dat er tot nu toe weinig onderzoek bij gemeenten plaatsvindt. Bovendien is gebleken dat bij veel gemeenten onduidelijkheid bestaat over wat bouw- en cultuurhistorisch onderzoek precies inhoudt en welke kwaliteit daarbij aan de orde is.

De Erfgoedinspectie is in 2010 een onderzoek gestart dat zich richt op de vraag of gemeenten dergelijke vormen van onderzoek uitvoeren en in welke mate. Dit moet bijdragen aan het tot stand komen van een definitie van cultuurhistorisch onderzoek en aan het creëren van duidelijkheid over de kwaliteitsnormen die bij dit onderzoek aan de orde zijn. Daarnaast zullen de uitkomsten aan de Minister worden meegedeeld zodat kan worden bepaald of in voldoende mate onderzoek wordt verricht en of eventuele maatregelen moeten worden getroffen. De Erfgoedinspectie zal in 2011 over het onderzoek rapporteren.

Cultuurlandschappen

In de modernisering van het monumentenstelsel krijgt de gebiedsgerichte monumentenzorg een prominente plaats. De aandacht richt zich naast de gebouwde monumenten en archeologie tevens op het cultuurlandschap als verbindende schakel. De Erfgoedinspectie doet in 2011 een verkennend onderzoek naar de vraag of ook zij haar toezicht zou kunnen en moeten verbreden naar toezicht op de cultuurlandschappen en, zo ja, hoe. Daarin onderzoekt zij waar het behoud van cultuurlandschappen is beledigd en hoe dit is vormgegeven, of er sprake is van conflicterende belangen (bijv. natuur, recreatie, gebouwd erfgoed, archeologie) en/of strijdige regelgeving. Ook bepaalt de Erfgoedinspectie wat haar eigen rol en positie kan zijn, en welke vervolgacties hier mogelijk uit voortvloeien.

Het onderzoeksrapport moet zowel de Erfgoedinspectie als andere partijen die betrokken zijn bij het behoud van cultuurlandschappen (zoals de RCE, het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, het Ministerie van Infrastructuur en Milieu en grote eigenaren van cultuurlandschappen) inzicht geven in de mate en het belang van toezicht op cultuurlandschappen.

2.4 De informatiehuishouding van de centrale overheid

Inleiding

Momenteel evalueert de Erfgoedinspectie haar toezichtbeleid op het terrein van de informatiehuishouding bij de centrale overheid. Zij werkt onder meer aan het opstellen van een toezichtkader voor dit terrein. In 2011 zal de Erfgoedinspectie dit kader met enige domeinen (ministeries, gerechten) afstemmen. Ook op andere terreinen zoekt de Erfgoedinspectie de samenwerking, in overeenstemming met een van de uitgangspunten van het kabinetsbeleid. In 2011 wil de Erfgoedinspectie tot afspraken met de provinciale archiefinspecties komen over een grotere mate van normdeling en inspectiemethodiek, waardoor er een grotere samenhang in aanpak en resultaten kan ontstaan. Over de uitvoering van de Archiefregeling bij de bouw en inrichting van archiefruimten zijn afspraken nodig met de Rijksgebouwendienst.

In vervolg op eerdere inspecties bij organisaties met een hoog risicoprofiel gaat de Erfgoedinspectie in 2011 na of zij de aanbevolen verbeteracties hebben uitgevoerd. Zo wordt het in 2010 bij de openbare universiteiten ingezette nazorgtraject in 2011 voortgezet. Hierbij zullen de hoogleraars- en onderzoeksarchieven bijzondere aandacht krijgen. Doel is duidelijkheid te verkrijgen over de archiefwettelijke status en het beheer van dit soort archieven. Verder zal nog nazorg plaatsvinden bij de ressortsparketten of bij de Belastingdienst. De vervolgacties bij de gerechten worden in 2011 afgesloten.

Steeds blijft er in de programmering ruimte voor actuele kwesties. In 2011 zal daarom zeker aandacht worden besteed aan de gevolgen van de herindeling van de ministeries voor de informatiehuishouding. Ook zullen de voorzieningen die gemeenten en het ministerie van Infrastructuur en Milieu treffen inzake de invoering van de Wabo nauwlettend worden gevolgd.

Het begrip ‘archiefbescheiden’

De Archiefwet 1995 regelt de omgang van de overheid met archiefbescheiden. Duidelijkheid over de reikwijdte van het begrip archiefbescheiden is het begin van een goed archiefbeheer. De Erfgoedinspectie merkt in haar inspecties en uit vragen van zorgdragers dat lang niet altijd duidelijk is wat onder archiefbescheiden moet worden verstaan en welke documenten als zodanig moeten worden aangemerkt. Zeker in een digitale omgeving blijkt dat zorgdragers de in artikel 1 van de Archiefwet genoemde definitie van archiefbescheiden niet eenduidig (kunnen) interpreteren. Daardoor ontstaat het risico dat documenten die door de zorgdrager ten onrechte niet als archiefbescheiden aangemerkt worden, buiten het formele beheersregime en de bescherming van de Archiefwet raken. Daarmee is een deugdelijke archiefvorming onvoldoende geborgd.

Met de nadruk op digitale archiefbescheiden zal de Erfgoedinspectie in 2011, in overleg met de Directie Cultureel Erfgoed en het Nationaal Archief, het veld en overige betrokkenen een aanvullende en verduidelijkende omschrijving van het begrip archiefbescheiden trachten te bewerkstelligen zodat daarover bij zorgdragers geen misverstand meer kan bestaan. Hierbij speelt de operationalisering van het begrip een belangrijke rol. In een vervolgtraject zal de Erfgoedinspectie in samenwerking met het Nationaal Archief en de provinciale archiefinspecteurs inzetten op een intensieve voorlichting hierover bij de zorgdragers. Het beheer van digitale archiefbescheiden zal onderdeel uitmaken van de inspecties die onder het project ‘duurzame toegankelijkheid in een digitale omgeving’ gaan plaatsvinden.

Duurzame digitale toegankelijkheid

De eisen die de Archiefwet 1995 stelt, gelden ook voor digitale archiefbescheiden. Technische en organisatorische beperkingen bij het beheer van de digitale systemen die archiefbescheiden bevatten, kunnen tot een onbetrouwbare informatievoorziening leiden, zowel op de korte maar zeker op de langere termijn. In een digitale wereld vormt een niet-duurzame informatiehuishouding een groot gevaar voor het functioneren van de overheid en van de democratische rechtsstaat. Uit de Monitor Erfgoedinspectie en de inspecties die de afgelopen jaren zijn uitgevoerd, komt echter nadrukkelijk naar voren dat vele zorgdragers geen duidelijk beeld hebben van wat archiveren in een digitale omgeving precies inhoudt. Vaak wordt daaronder verstaan het archiveren in een document management systeem, terwijl de gegevens in de bedrijfssystemen over het hoofd worden gezien en de normen uit de Archiefregeling niet worden toegepast.

In 2005 heeft de Erfgoedinspectie in het rapport *Een dementerende overheid?* gewezen op het risico dat er bij ondeugdelijk beheer van digitale informatie gaten in het organisatiegeheugen ontstaan. De Erfgoedinspectie zal in 2011 inspecties uitvoeren naar het beheer van digitale archiefbescheiden. Op basis van deze inspecties zal in 2012 een rapport uitgebracht worden waarbij, in vergelijking met de situatie beschreven in *Een dementerende overheid?*, verslag wordt gedaan van de stand van zaken met betrekking tot duurzame toegankelijkheid in een digitale omgeving en welke lessen uit dat rapport zijn getrokken. Het rapport moet leiden tot een verbeterde praktijk om de digitale duurzaamheid te waarborgen.

Modernisering informatiehuishouding

In 2009 kregen de actielijnen uit 'Informatie op Orde' een vervolg in de programmalijnen uit het programma 'Modernisering Informatiehuishouding'. De Erfgoedinspectie volgt de daarin vastgelegde actielijnen, en dan vooral:

- Het verbeteren van het normen- en toetsingskader en de invoering daarvan in de informatiehuishouding (actielijnen 1-3);
- De nieuwe selectiemethodiek (actielijn 5);
- De inhaalactie van achterstallig onderhoud aan de toegankelijkheid, de vernietiging en overbrenging (actielijn 6);
- De vernieuwing van beleid en wetgeving rondom de informatiehuishouding en de erfgoedsector (actielijn 8).

Speerpunt voor de Erfgoedinspectie in 2011 is het met de ministeries bereiken van overeenstemming over de normstelling, het daaraan gekoppelde toezichtkader en een bruikbare toetsingswijze. Mede daarom acht de Erfgoedinspectie het noodzakelijk dat de ministeries in de eerste helft van 2011 plannen opstellen voor de implementatie van de Baseline. Pas wanneer sprake is van succesvolle implementatie daarvan kan de Erfgoedinspectie op een vorm van 'metatoezicht' overgaan. Bij actielijn 6, de inhaalactie in bewerking en overbrenging, zal de Erfgoedinspectie inspecties uitvoeren naar de organisatie en de kwaliteit van en de voortgang bij het versneld wegwerken van de archiefachterstanden bij de ministeries. Bij actielijn 8, de vernieuwing van beleid en wetgeving, zal de Erfgoedinspectie nauw betrokken zijn bij de modernisering van het beleids- en wetgevingskader. De Erfgoedinspectie wil met haar activiteiten bijdragen aan de realisatie van een noodzakelijke verbetering van de sturing en beheersing van de informatiehuishouding door de ministeries.

Archiefwettelijke eisen

De afgelopen drie jaar heeft de Erfgoedinspectie een inspectieprogramma uitgevoerd waarin zij zich richtte op ruim 200 zorgdragers, onder wie veel privaat- en publiekrechtelijke ZBO's. Bij deze zorgdragers waren tekorten geconstateerd op het terrein van de aanwezigheid van beheersregels, van een bestandsoverzicht en van een selectielijst. Deze eisen zijn voorwaardelijk voor een kwalitatief goed archiefbeheer en afwezigheid is een belangrijke indicatie voor risico's in de informatiehuishouding. Daarom zijn met de geïnspecteerde zorgdragers afspraken gemaakt over de termijn waarop aan de eisen zal zijn voldaan.

De Erfgoedinspectie zal het inspectieprogramma in 2011 beëindigen met de afronding van de nog openstaande afspraken. Hiertoe zal de Erfgoedinspectie bij circa 80 zorgdragers de voortgang volgen en waar nodig een vervolggerek voeren en vervolgaafspraken maken over het realiseren van noodzakelijke verbeteringen. In 2012 zullen in een samenvattende rapportage de effecten op de naleving en een evaluatie van de inspectiemethodiek worden gepresenteerd.

Examengegevens

Onderwijsgevende instellingen voor voortgezet en hoger onderwijs en voor beroepsonderwijs en volwassenen educatie hebben de plicht om examengegevens en gegevens over door hen afgegeven diploma's te bewaren tot de bewaartermijn is verstreken. Scholen zijn zich echter vaak niet bewust van hun archiefwettelijke verplichtingen. Het komt regelmatig voor dat examengegevens voortijdig worden vernietigd. De recht- en bewijszoekende burger die na verlies van zijn originele diploma bij zijn oude school aanklopt, komt dan voor een dichte deur te staan. Scholen worden bij hun archiefbeheer ook gehinderd door een onvolledig en deels gebrekkig selectie-instrumentarium en door strijdigheid van de onderwijsregelgeving met de archiefwetgeving. De Erfgoedinspectie zal hier, in afstemming met de beleidsdirecties en de Inspectie van het Onderwijs, onderzoek naar doen met het oog op bewustwording bij de scholen en facilitering van de naleving door het selectie-instrumentarium op peil te laten brengen en ten behoeve van advisering over harmonisatie van de regelgeving. Bij dit onderzoek zal ook nadrukkelijk de ontwikkeling door het ministerie van OCW van een diplomaregister worden betrokken.

2.5 Beheer van museale voorwerpen van het Rijk

Inleiding

Het toezicht van de Erfgoedinspectie op het beheer en behoud van de museale voorwerpen van het rijk is gebaseerd op de Regeling materieelbeheer museale voorwerpen (Rmmv). In 2011 zal deze regeling worden geëvalueerd, met inbreng van de Erfgoedinspectie. Bijzondere belangstelling van de Erfgoedinspectie zal uitgaan naar de integratie van de Rmmv en de Beheersovereenkomsten die het ministerie van OCW met de zelfstandige rijksmusea heeft afgesloten. Ook op de naleving daarvan ziet de Erfgoedinspectie immers toe.

De Erfgoedinspectie zoekt tevens met betrokken partijen naar verdere afstemming tussen haar toezichtcyclus en bijvoorbeeld de visitaties die het veld zelf uitvoert en de prestatieafspraken die het ministerie van OCW hanteert. Verder zal de Erfgoedinspectie een actueel toezichtkader voor het behoud en beheer van museale voorwerpen opstellen. In 2011 ligt het accent van de Erfgoedinspectie ten slotte op de thema's transport, verbouwing en veiligheid. In 2012 zal zij een geïntegreerd rapport uitbrengen over de stand van het beheer van de museale rijkscollecties. Zij zal in dat rapport de uitkomsten presenteren van een aantal onderling gerelateerde inspectie-thema's: de inrichting van het beheer van de museale rijkscollectie door de verschillende verantwoordelijke ministers, de strategieën die de beheerders volgen om te komen tot passende bewaaromstandigheden en de mate waarin zij de onder hun beheer vallende voorwerpen hebben geregistreerd en de kwaliteit waarmee dat is gebeurd.

Veiligheidsplannen

Museale instellingen die rijkscollectie beheren, dienen te beschikken over een integraal veiligheidsplan. In 2005 werd aan de verzelfstandigde rijksmusea subsidie beschikbaar gesteld voor het ontwikkelen van een dergelijk plan. In eerdere inspectierondes heeft de Erfgoedinspectie geconstateerd dat nog niet alle collectiebeheerders over een uitgewerkt veiligheidsplan voor de collectie beschikken. Dat beeld werd bevestigd door de Monitor Erfgoedinspectie. Daarom, en omdat het voorhanden hebben van een veiligheidsplan in de prestatieafspraken van het ministerie van OCW is opgenomen, zal de Erfgoedinspectie in 2011 inspecties uitvoeren naar de aanwezigheid van integrale veiligheidsplannen. Dit moet ertoe leiden dat collectiebeheerders waar nodig het integrale veiligheidsplan voor de collectie opstellen dan wel actualiseren.

Transport en verbouwing

Om de risico's voor de collectie tijdens verbouwingen in musea in kaart te brengen en waar nodig te verkleinen, heeft de Erfgoedinspectie in 2010 onderzoek gedaan naar de vraag in hoeverre verbouwingen in museale instellingen de passende bewaaromstandigheden voor en veiligheid van de collectie in het gedrang brengen. Tegelijk deed de Erfgoedinspectie onderzoek naar het transport van museale voorwerpen. Ook op momenten van transport lopen voorwerpen immers een extra risico. Bovendien vinden veel, vooral grootschalige, transportbewegingen plaats naar aanleiding van verbouwingen. De Erfgoedinspectie werkt dit onderzoek in 2011 uit tot een rapport.

Rijkscollectie elders

Naast de verzelfstandigde rijksmusea en enkele andere instellingen met een beheersovereenkomst, die al langer onder het toezicht van de Erfgoedinspectie vallen, zijn er ook andere instellingen die museale voorwerpen van het rijk beheren. In 2010 heeft de Erfgoedinspectie voorbereidingen getroffen voor een onderzoek naar het beheer van deze "rijkscollectie elders". Daarbij richt zij zich vooral op de ministers anders dan die van OCW die verantwoordelijk zijn voor delen van de rijkscollectie. In haar inspecties toetst de Erfgoedinspectie hoe de kwaliteit van het behoud en beheer van de rijkscollectie is geborgd, zowel op departementaal beleidsniveau als op operationeel niveau door de museale beheerders van de collectie. Bij gebleken tekortkomingen wil de inspectie door middel van aanbevelingen en inspecties de kwaliteit van het beheer verbeteren. De Erfgoedinspectie verwerkt de uitkomsten van de thema-inspectie in het hierboven genoemde rapport over de stand van het beheer van de museale rijkscollecties, dat in 2012 verschijnt.

Passende bewaaromstandigheden

Wat passende bewaaromstandigheden voor museale voorwerpen zijn, hangt sterk af van bijvoorbeeld de materialen waarvan zij zijn vervaardigd, de aard van de huisvesting en de mogelijkheden het binnenklimaat te reguleren. Naast of in plaats van het toepassen van absolute klimaatnormen bij het beheren van museale voorwerpen, doet al enige tijd een meer context- en risicogerichte benadering opgeld, zij het nog niet wijd verbreid. Zo heeft het Instituut Collectie Nederland een methode ontwikkeld om aan de hand van negen schade-factoren het mogelijke waardeverlies van de collectie in te schatten.

Op basis daarvan kunnen adequate maatregelen getroffen worden om passende bewaaromstandigheden te realiseren. De Erfgoedinspectie ziet deze benadering als een belangrijke ontwikkeling. Daarom begint de Erfgoedinspectie in 2011 een thema-inspectie naar de strategieën die collectiebeheerders hanteren bij het realiseren van passende bewaaromstandigheden voor de collecties die zij onder beheer hebben. Zij beoogt daarmee collectiebeheerders te stimuleren een integrale aanpak te ontwikkelen. Ook de uitkomsten van deze thema-inspectie zullen deel uitmaken van het rapport over de stand van het beheer van de museale rijkscollecties in 2012.

Registratie

Van alle instellingen die een rijkscollectie beheren, wordt verondersteld dat zij hun collectie op zodanige wijze geïnventariseerd en geregistreerd hebben dat van ieder voorwerp minimaal een omschrijving, het inventarisnummer, de standplaats en de juridische status zijn vastgelegd (basisregistratie). Daarnaast is in de prestatieafspraken van het ministerie van OCW opgenomen dat verzelfstandigde rijksmusea opgeven of zij registratieachterstanden hebben en zo ja, hoe zij voornemens zijn deze weg te werken. Omdat ook uit eerdere inspecties en uit de Monitor Erfgoedinspectie blijkt dat nog niet in alle verzelfstandigde rijksmusea de basisregistratie op orde is, begint de Erfgoedinspectie in 2011 een thema-inspectie naar de stand van zaken op het gebied van de registratiegraad en -kwaliteit van de museale rijkscollecties. De inspecties moeten collectiebeheerders aanzetten tot het verbeteren van de registratiegraad en -kwaliteit. Over de uitkomsten van deze inspecties zal eveneens worden bericht in het rapport over de stand van het beheer van de museale rijkscollecties in 2012.

2.6 In- en uitvoer van beschermde cultuuroederen

Inleiding

De in- en uitvoer van cultuuroederen wordt gereguleerd door een stelstel van nationale wetten dat deels is gebaseerd op Europese regelingen en internationale verdragen. De bekendheid hiervan heeft nog niet het gewenste niveau. De Erfgoedinspectie rekent daarom het informeren van verschillende doelgroepen over deze regelingen tot een belangrijke taak. Vooral waar het de voorlichting over de relatief jonge Uitvoeringswet UNESCO-verdrag 1970 betreft, werkt de Erfgoedinspectie ook in 2011 nauw samen met de Directie Cultureel Erfgoed en de Directie Communicatie van het ministerie van OCW.

Bij het uitvoeren van de inspectietaken is de samenwerking met andere handhavingsdiensten onmisbaar. Met de douane blijft de Erfgoedinspectie kennis en informatie uitwisselen voor effectieve grenscontroles. De resultaten van een in 2010 verricht onderzoek naar handel in cultuuroederen via internet zijn een belangrijke inbreng voor het aanscherpen van de risicoanalyse die daaraan ten grondslag ligt. Ook met de politie vindt meer en meer samenwerking plaats. In 2011 dient deze samenwerking te worden geformaliseerd door het sluiten van een convenant. Met het oog op de samenwerking met het OM benadrukt de Erfgoedinspectie nogmaals de noodzaak tot het aanstellen van een landelijke Officier voor

kunstcriminaliteit. Met de Algemene Inspectiedienst (AID) wordt, op basis van een oriëntatie in 2010, verdere samenwerking ontwikkeld op het terrein van cultuuroederen waarin materialen zijn verwerkt die afkomstig zijn van beschermde plant- en diersoorten.

Illegale uitvoer van beschermd erfgoed

Voorwerpen en verzamelingen die op grond van de Wet tot behoud van cultuurbezit een beschermde status hebben gekregen omdat zij voor Nederland onmisbaar en onvervangbaar zijn, mogen het land niet verlaten zonder toestemming van de minister van OCW. In 2011 zal de Erfgoedinspectie ongeveer 35 inspecties uitvoeren naar de aanwezigheid van beschermde voorwerpen en verzamelingen op de bij het ministerie van OCW bekende verblijfplaats. Punt van aandacht blijft voor de Erfgoedinspectie de formele vaststelling van enkele wettelijk beschermde verzamelingen.

Illegale invoer

Met het van kracht worden, in 2009, van de Uitvoeringswet UNESCO-verdrag 1970 is het verboden om wettelijk beschermd voorwerpen binnen Nederland te brengen die afkomstig zijn uit een van de 120 landen die het UNESCO-verdrag hebben ondertekend. Om de illegale invoer van wettelijk beschermd cultureel erfgoed in Nederland tegen te gaan, zet de Erfgoedinspectie een aantal middelen in. Een belangrijk middel is voorlichting aan internationale reizigers over de nodige zorgvuldigheid bij de aankoop van kunst en antiek in het buitenland. Van professionele handelaren, verzamelaars en erfgoedinstellingen mag al bekend worden verondersteld dat zij de nodige zorgvuldigheid in acht nemen bij de verwerving van culturele goederen en dat zij zich terdege vergewissen van de herkomst ervan. De activiteiten van de Erfgoedinspectie richten zich vooral op het tegengaan van illegale invoer uit kwetsbare en bedreigde gebieden, zoals onder meer omschreven in de Rode Lijsten van de internationale museumorganisatie ICOM en door het World Monuments Fund.

Al twee decennia, sinds 6 augustus 1990, is de in- en uitvoer van en de handel in culturele voorwerpen die illegaal uit Irak zijn meegenomen verboden. Dit erfgoed is mondiaal van belang. In de afgelopen jaren is gebleken dat Iraakse cultuuroederen regelmatig via de handel en via internet worden aangeboden. Waar nodig voert de Erfgoedinspectie incidentinspecties uit, zonodig in samenwerking met de politie. In aanvulling daarop zal de Erfgoedinspectie zich in 2011 ook richten op preventie, in het bijzonder door verscherpte internetcontrole en voorlichting aan internetkoepels. Met haar inzet moet de Erfgoedinspectie bijdragen aan het indammen van de illegale handel in cultuuroederen en de terugkeer naar het land van herkomst van in Nederland onderschept, beschermd erfgoed.

Bijlage

Overzicht van inspectierapporten t.b.v. beleidsreactie

Onderwerp	2011	2012
<i>Erfgoedbrede activiteiten</i>		
Wateroverlast en erfgoed	•	
Illegale handel cultuurgoederen	•	
Monitor 2012/Jaarverslag 2011		•
<i>Monumentenzorg en archeologie</i>		
Bouw- en cultuurhistorisch onderzoek	•	
Gemeenten en Erfgoed		•
<i>Informatiehuishouding centrale overheid</i>		
Duurzame digitale toegankelijkheid en Deskundigheid archiefbeheerders	•	
Archiefwettelijke basiseisen		•
<i>Beheer museale voorwerpen</i>		
Transport en verbouwing	•	
Stand van beheer rijkscollecties		•

Colofon

Erfgoedinspectie
Koninginnegracht 25
Postbus 16478 (IPC 3500)
2500 BL Den Haag
Tel: 070-4124012
Fax: 070-4124014
E: info@erfgoedinspectie.nl
www.erfgoedinspectie.nl

December 2010

Wet- en regelgeving

De Erfgoedinspectie houdt toezicht op de naleving van de volgende wet- en regelgeving:

- Monumentenwet 1988
- Archiefwet 1995
- Wet tot behoud van cultuurbezit (1984)
- Wet verzelfstandiging rijksmuseumse diensten (1993) en de daarop gebaseerde beheersovereenkomsten
- Regeling materieelbeheer museale voorwerpen (2007)
- Verordening (EG) nr. 116/2009 betreffende de uitvoer van cultuurgoederen
- Richtlijn nr. 93/7/EEG van de Raad van 15 maart 1993, betreffende de teruggave van cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van de lidstaat zijn gebracht
- Verordening (EG) nr. 1210/2003 van 7 juli 2003 betreffende bepaalde specifieke restricties op economische en financiële relaties met Irak; Sanctieregeling Irak 2004 II
- Wet tot teruggave cultuurgoederen afkomstig uit bezet gebied (2007)
- Verordening (EG) nr. 116/2009 van de Raad van 18 december 2008 betreffende de uitvoer van cultuurgoederen
- Uitvoeringswet UNESCO-verdrag 1970 (2009)

Toezichtvelden

De Erfgoedinspectie houdt toezicht op verschillende velden:

- de instandhouding van archeologische monumenten en het doen van opgravingen en vondsten,
- de instandhouding van rijksmonumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten,
- de informatiehuishouding van de centrale overheid,
- het beheer van de museale voorwerpen van het rijk,
- de in- en uitvoer van beschermde voorwerpen en cultuurgoederen.

Zij richt zich daarbij vooral op:

- particulieren, bedrijven, gemeenten en universiteiten met een archeologische monumentenvergunning en/of een opgravingsvergunning,
- gemeenten en hun adviesorganen in verband met hun taak op het terrein van monumentenbeleid en eigenaren van monumenten.
- het Rijk, de rechterlijke macht, de zelfstandige bestuursorganen en de organen van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie in verband met de zorg voor hun archieven,
- (verzelfstandigde) rijksmuseumse, het Instituut Collectie Nederland (ICN) en andere beheerders van museale voorwerpen,
- eigenaren en beheerders van en handelaren in beschermde voorwerpen en cultuurgoederen.

